21 Νοεμβρίου 2025

Εικόνες: Σοβαρός κίνδυνος κατάρρευσης του οικοσυστήματος των Πρεσπών – Η Μεγάλη έχει χάσει τρεις… Μικρές!

/ Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις

του Νίκου Αβουκάτου

Οι μειωμένες βροχοπτώσεις και οι αυξημένες θερμοκρασίες έχουν αλλάξει ριζικά την υδρολογική ισορροπία της περιοχής των λιμνών των Πρεσπών, στη Φλώρινα. Από τη δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα η στάθμη της Μεγάλης Πρέσπας έχει μειωθεί κατά περίπου 8 μέτρα, χάνοντας συνολικό όγκο νερού ίσο με τρεις φορές τη Μικρή Πρέσπα! Μάλιστα, φέτος, λόγω της πτώσης της στάθμης στη Μικρή Πρέσπα, εμφανίστηκαν χερσαίοι θηρευτές για τους πληθυσμούς των πελεκάνων.

Η Μεγάλη Πρέσπα έχει συνολική έκταση 273 τετραγωνικά χιλιόμετρα ενώ στη Μικρή Πρέσπα, με συνολική έκταση 48,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα, από τον περασμένο Μάιο η πτώση της στάθμης είναι περίπου μισό μέτρο.

Σύμφωνα με τις έρευνες επιστημόνων, αυτή η κατάσταση οφείλεται σε έναν συνδυασμό παραγόντων που συμβάλλουν στην πτώση της στάθμης των λιμνών όπως η κλιματική αλλαγή, η υπεράντληση του νερού λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων καθώς και το γεωλογικό υπόβαθρο. Υπάρχουν υπόγειες καταβόθρες με αποτέλεσμα να μεταφέρεται το νερό στη λίμνη της Οχρίδας που είναι χαμηλότερα κατά περίπου 160 μέτρα από τη Μεγάλη Πρέσπα.

Η στάθμη των δύο λιμνών είναι σημαντική για το οικοσύστημα της περιοχής. «Σε

συνεργασία με την Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών σχεδιάζουμε τις βέλτιστες διαχειριστικές παρεμβάσεις. Προγραμματίζουμε την εγκατάσταση πλατφορμών για τη φιλοξενία των φωλιών, την τοποθέτηση καμερών για την παρακολούθηση των θηρευτών καθώς και τη δημιουργία ασφαλών θέσεων φωλιασμού των πελεκάνων. Έχουμε ξεκινήσει τις διαδικασίες για την υλοποίησή τους», είπε μιλώντας στη Greenagenda.gr η προϊσταμένη της Μονάδας Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών και Προστατευόμενων Περιοχών Δυτικής Μακεδονίας Λητώ Παπαδοπούλου.

Η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών παρακολουθεί, ερευνά και συγκεντρώνει επί σειρά ετών δεδομένα για το αβιοτικό και βιοτικό περιβάλλον που υποστηρίζουν τις παρατηρήσεις των πρόσφατων εξελίξεων και αλλαγών σε αυτή τη μελέτη.

Τα δεδομένα που λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνουν:

Βασικές παραμέτρους υδάτων των δύο λιμνών·
Αρχείο Μετεωρολογικών και υδρολογικών δεδομένων·
Δεδομένα για τις αλλαγές στους υγροτόπους σύμφωνα με το σύστημα ταξινόμησης της
Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ECC)

Πληθυσμοί ειδών υδρόβιων πτηνών προτεραιότητας και θέσεις φωλιάσματος·
Συλλογή δεδομένων πεδίου και αξιολόγηση των υδρογεωμορφολογικών διεργασιών και της ποιότητας των υδάτων στα ρέματα της Πρέσπας και το ποτάμι του Αγίου Γερμανού
Δεδομένα για τις μετακινήσεις και τη χρήση των ενδιαιτημάτων από μεγάλα θηλαστικά.
Η απώλεια νερού δεν είναι μόνο σύμπτωμα της κλιματικής αλλαγής, αλλά και κινητήρια δύναμη για αλυσιδωτές οικολογικές επιπτώσεις.

Σε ένα ευνοϊκό κλιματικό σενάριο SSP1-2.6, η απορροή των ρεμάτων στη Μικρή Πρέσπα μειώνεται κατά 49% βραχυπρόθεσμα (2031–2060)
Η απώλεια νερού και η αύξηση της θερμοκρασίας των επιφανειακών υδάτων, οι υψηλότερες συγκεντρώσεις θρεπτικών στοιχείων, το λιγότερο διαλυμένο οξυγόνο και στις δύο λίμνες επηρεάζουν την υγεία των υδάτων, αυξάνοντας τον ευτροφισμό και την πιθανότητα άνθισης επιβλαβών φυκών (Harmful algal bloom-HAB)

Συνεχής συρρίκνωση και απώλεια των υγρών λιβαδιών γύρω από τη Μικρή Πρέσπα, λιγότερο από το 10% παραμένει πλημμυρισμένο.
Οι ξηρές συνθήκες καθιστούν τους καλαμιώνες ευάλωτους σε ταχεία εξάπλωση πυρκαγιών, προκαλώντας κατακερματισμό/καταστροφή των αποικιών υδρόβιων πτηνών (ερωδιοί, λαγγόνες, πελεκάνοι) και διευκολύνουν την πρόσβαση των θηρευτών στις αποικίες των υδρόβιων πτηνών μέσω ξηράς, αυξάνοντας τη θήρευση και την όχληση.
Σύμφωνα με τη διευθύντρια της Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών Μυρσίνη Μαλακού, καταγράφεται ανάπτυξη των παρόχθιων δασών, η μείωση των ρηχών περιοχών των υγρών λιβαδιών, η αύξηση του ευτροφισμού και στις δύο λίμνες, η μείωση των περιοχών τροφοληψίας των υδρόβιων πουλιών, η αύξηση των περιοχών τροφοληψίας στη Μεγάλη Πρέσπα, ενώ ορισμένες αποικίες υδροβιών πουλιών είναι προσιτές για τους θηρευτές και παρατηρείται δυσκολία στην άρδευση και συχνές καταστροφές στην παραγωγή του πολύτιμου φασολιού της Πρέσπας.

Επιστημονικές εκτιμήσεις προβλέπουν δραματική μείωση της έκτασής της μέσα στα επόμενα λίγα χρόνια. Η Μικρή Πρέσπα «αδειάζει» υπογείως προς τη Μεγάλη με ταχείς ρυθμούς. Η υπόγεια διαρροή -η φυσική “αιμορραγία” των υδάτων μέσω των καρστικών καναλιών- αποτελεί ίσως τη σοβαρότερη από τις φυσικές αιτίες απώλειας νερού. Πολύτιμες ποσότητες από τη Μεγάλη Πρέσπα διαφεύγουν μέσα από υπόγεια ρεύματα στο καρστικό υπέδαφος, κατευθύνονται προς τις πηγές του Αγίου Ναούμ και καταλήγουν να τροφοδοτούν τη λίμνη Οχρίδα (την αρχαία Λύχνιδα). Από εκεί, μέσω ελεγχόμενης θυρίδας στο Ντέμπαρ και του ποταμού Δρίνου, τα νερά αυτά καταλήγουν τελικά στην Αδριατική Θάλασσα.

Με απόφαση του δήμου Πρεσπών το Δ.Δ. Ψαράδων κηρύχθηκε σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Στην περιοχή των Ψαράδων δεν μπορούν πια να χρησιμοποιηθούν οι γλίστρες για τη καθέλκυση των σκαφών.

Τον Μάρτιο του 2025 πραγματοποιήθηκε ημερίδα η 1η Ετήσια Συνάντηση Φορέων για τα Νερά και τους Υγροτόπους της Πρέσπας, κάνοντας πραγματικότητα το μόνιμο φόρουμ συνεργασίας που είχε συμφωνηθεί με τον δήμο Πρεσπών στα τέλη του 2024. Στη συνάντηση συμμετείχαν τοπικές αρχές, κρατικοί φορείς, επιστημονικά ιδρύματα, συνεταιρισμοί και σύλλογοι της περιοχής. Η Πρέσπα γίνεται παράδειγμα για το πώς η επιστήμη, η τοπική κοινωνία και η πολιτεία μπορούν να δουλεύουν μαζί για το νερό, τη φύση και το μέλλον της περιοχής. Οι

επιστήμονες του Balkan Water Network εκτιμούν ότι η εξάτμιση στα υδάτινα σώματα της Πρέσπας έχει αυξηθεί κατά 27% τα τελευταία δέκα χρόνια.

Στο μεταξύ, τα έργα για τη στάγδην άρδευση έχουν σταματήσει, εδώ και ενάμιση χρόνο. «Με αυτόν τον τρόπο ποτίσματος, η κατανάλωση νερού μειώνεται στο 1/3 σε σχέση με το παραδοσιακό σύστημα φυσικής ροής, ενώ θα υπάρχουν ποικιλοτρόπως θετικές επιπτώσεις από τη λιγότερη κατανάλωση φυτοφαρμάκων και τη ορθολογική χρήση του νερού», επισήμανε ο πρόεδρος του ΤΟΕΒ Μιχάλης Ναλπαντίδης.

«Για την αντιμετώπιση της κατάστασης στη Μικρή Πρέσπα απαιτείται η επιστημονική διερεύνηση του πυθμένα τη λίμνης καθώς χάνεται το νερό προς τη Μεγάλη Πρέσπα», σημείωσε ο κ. Ναλπαντίδης.

Στο μεταξύ, επτά βουλευτές της Νέας Αριστεράς, με πρωτοβουλία της βουλευτή Φλώρινας και γραμματέα της ΚΟ της Νέας Αριστεράς Πέτης Πέρκα, κατέθεσαν ερώτηση προς τον υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθώς και στον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σχετικά με τον σοβαρό κίνδυνο κατάρρευσης του οικοσυστήματος της Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας και την επείγουσα ανάγκη ολοκληρωμένου σχεδίου προσαρμογής και προστασίας.

«Παρά την κρισιμότητα της κατάστασης, η απάντηση της πολιτείας παραμένει αποσπασματική και κυρίως προσανατολισμένη σε παρωχημένες «τεχνικο-μηχανιστικές» λύσεις. Το έργο στάγδην άρδευσης, που εδώ και χρόνια παρουσιάζεται ως πανάκεια για τους παραγωγούς, οδεύει σε νέα παράταση μέχρι το 2026, ενώ ταυτόχρονα προωθούνται αδειοδοτήσεις αιολικών εγκαταστάσεων σε καίριες υδρολογικά ζώνες, όπως το υψίπεδο της Σφήκας, παρά τις αρνητικές γνωμοδοτήσεις του ΟΦΥΠΕΚΑ και τις επισημάνσεις της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης που ακόμη δεν έχει εγκριθεί», τονίζουν στην επερώτηση. Οι βουλευτές καταλήγουν σε τέσσερα κρίσιμα ερωτήματα προς τους αρμόδιους υπουργούς. Δείτε την ερώτηση ΕΔΩ

Από την πλευρά του ο πρόεδρος και συντονιστής της Οργανωτικής Επιτροπής του «Prespa Off Road Trip» και πρώην πρόεδρος της Ένωσης Τουριστικών & Συναφών Δραστηριοτήτων δήμου Πρεσπών Στράτος Βασιλόπουλος κρούει τον κώδωνα του κινδύνου.

Ο κ. Βασιλόπουλος προτείνει μεταξύ άλλων τη δημιουργία ενός πανβαλκανικού κινήματος με τίτλο “Save Prespa – Save the Heart of the Balkans”, που θα συντονίσει δράσεις, θα διεκδικήσει χρηματοδότηση και να κινητοποιήσει θεσμούς, πολίτες και επιστήμονες. “Αυτό το κίνημα μπορεί να στηριχθεί αρχικά από

υπάρχουσες δομές της κάθε χώρας αλλά και από πρωτοβουλίες πολιτών. Για την ελληνική πλευρά, θεωρώ ότι ο δήμος Πρεσπών, η μονάδα του ΟΦΥΠΕΚΑ, η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών και οποιαδήποτε άλλη Πρωτοβουλία Πολιτών ή φορέων μπορούν να συμβάλουν στην κατεύθυνση αυτή. Χρειάζεται τριμερής συνεργασία Ελλάδας – Αλβανίας – Βόρειας Μακεδονίας και κήρυξη ολόκληρης της Πρέσπας σε κατάσταση οικολογικής έκτακτης ανάγκης. Είναι τριεθνής, κοινός μας πνεύμονας ζωής. Η Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα αποτελούν ενιαίο οικοσύστημα. Αν συνεχιστεί η πτώση της στάθμης, οι επιπτώσεις θα επηρεάσουν και τη Μικρή Πρέσπα, την καρδιά του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών. Όπως είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς, πρέπει οι τρεις χώρες άμεσα να κηρύξουν, από κοινού, την περιοχή σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, και να ξεκινήσουν άμεσα διακρατικά έργα προστασίας και ενίσχυσης των υδατικών ισοζυγίων».

Η εμβληματική καλλιέργεια των φασολιών Πρεσπών βρίσκεται σε οριακή κατάσταση, με παραγωγούς να ζουν διαρκώς από αποζημιώσεις, αν και όταν τις παίρνουν. Η αλιεία καταρρέει, καθώς το γριβάδι δεν μπορεί πλέον να αναπαραχθεί. Η βιοποικιλότητα απειλείται άμεσα: αποικίες πελεκάνων και άλλων προστατευόμενων ειδών μειώνονται δραστικά, λόγω πρόσβασης θηρευτών στα πρώην νησάκια όπου αναπαράγονταν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη δείξει ενδιαφέρον για τα διασυνοριακά οικοσυστήματα και ιδιαίτερα έχει δείξει το ενδιαφέρον της με το πρόγραμμα EU4 Prespa.

Το site https://climaprespa.gr/ σχετίζεται με την κλιματική κρίση στην Πρέσπα και έχει σχετικές πληροφορίες.

greenagenda.gr